

**Wyrok z dnia 30 października 1996 r.
I PRN 97/96**

Niedopuszczalne jest żądanie na podstawie art. 64 KC, wydania przez sąd orzeczenia stwierdzającego obowiązek danej osoby złożenia oświadczenia procesowego o cofnięcie pozwu w innej sprawie.

Przewodniczący SSN: Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Kazimierz Jaśkowski, Jerzy Kuźniar.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 30 października 1996 r. sprawy z powództwa Grupy Usługowej [...] Spółki z o.o. w W. przeciwko Grzegorzowi P. o nakazanie złożenia oświadczenia woli, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 28 marca 1996 r. [...]

1. o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.
2. o d d a l i ł wniosek pozwanego o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania wywołanego wniesieniem rewizji nadzwyczajnej.

U z a s a d n i e n i e

Grupa Usługowa [...] Sp. z o.o. w W., pozywając Grzegorza P., domagała się nakazania mu złożenia oświadczenia woli o treści następującej: "W wykonaniu ugody pozasądowej zawartej w W. dnia 11 października 1994 r. zrzekam się wszelkich roszczeń ze stosunków pracy wobec Grupy Usługowej [...] Sp. z o.o. oraz Firmy Usługowej GP Grzegorz P. Sp. z o.o. a także cofam pozew z Sądu Pracy przeciwko Firmie Grupa Usługowa [...] Sp. z o.o. oraz przeciwko Firmie Usługowej GP Grzegorz P. Sp. z o.o."

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Sąd Wojewódzki Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z 27 października 1995 r. [...] oddalił powództwo. Sąd ten ustalił następujący stan faktyczny:

Grzegorz P. sprzedał 19 kwietnia 1994 r. 85% udziałów w swojej Firmie Usługowej GP Grzegorz P. Sp. z o.o. Nabywcą była spółka komandytowa H.P. z siedzibą w O. W tym samym czasie powstała Grupa Usługowa [...] spółka z o.o., w której Grzegorz P. objął funkcję dyrektora generalnego na podstawie kontraktu menadżerskiego. Jednocześnie pełnił on funkcję Prezesa Zarządu w Firmie Usługowej GP Grzegorz P. sp. z o.o. pobierając wynagrodzenie na podstawie umowy o pracę z 1 stycznia 1993 r.

Nabywca udziałów w tej Firmie nie uiścił w terminie ustalonym na 12-18 września 1994 r. należnych z tego tytułu kwot. W dniach 10-11 października 1994 r. została podpisana ugoda pozasądowa pomiędzy Grupą Usługową [...] sp. z o.o., Firmą Usługową GP Grzegorz P. a Grzegorzem P. Na mocy tej ugody Grupa Usługowa [...] sp. z o.o. zobowiązała się do wydania Grzegorzowi P. świadectwa pracy i opinii do 21 października 1994 r. Dokumenty te pozwany otrzymał dopiero 14 grudnia 1994 r. Strony ugody uzgodniły, że 31 sierpnia 1994 r. ustały stosunki pracy pomiędzy Grzegorzem P.

a obiema firmami go zatrudniającymi. Ponadto Firma Usługowa GP Grzegorz P. zobowiązała się w terminie dwóch miesięcy do wykupu z leasingu i przekazania nieodpłatnie Grzegorzowi P. - w ramach odszkodowania - samochodu Peugeot oraz do przeniesienia na jego własność przedmiotów wyposażenia mieszkania służbowego.

Sąd Wojewódzki oddalił powództwo, ponieważ uznał ugodę pozasądową zawartą na podstawie art. 917 KC za niedopuszczalną w stosunkach z zakresu prawa pracy. Zdaniem tego Sądu ustawodawca nie przewiduje innego trybu zawarcia ugody niż w sposób opisany w kodeksie pracy i odpowiednio w przepisach kodeksu postępowania cywilnego regulujących postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 28 marca 1996 r. oddalił rewizję strony powodowej od opisanego wyroku.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w zawartej między stronami ugodzie znajduje się stwierdzenie, że zrzekają się one roszczeń ze stosunku pracy, zaś pozwany cofa powództwo wniesione do sądu pracy przeciwko stronie powodowej. Sąd ten nie podzielił poglądu Sądu I instancji co do generalnej niedopuszczalności zawierania ugód pozasądowych między pracownikiem a zakładem pracy. Dopuszczalność zawierania takich ugód jest jednakże ograniczona przez przepisy prawa pracy mające charakter bezwzględnie obowiązujący. Do takich przepisów należy art. 84 KP, z którego wynika, że wszelkie oświadczenia woli pracownika, również zawarte w ugodach pozasądowych, dotyczące zrzeczenia się prawa do wynagrodzenia (w tym roszczenia o wynagrodzenie) są z mocy prawa nieskuteczne i jako sprzeczne z ustawą - nieważne. Ugoda pozasądowa zawarta między stronami dotyczy cofnięcia powództwa przez pozwanego w sprawie ze stosunku pracy dotyczącego również wynagrodzenia i zrzeczenia się roszczeń w tym zakresie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego konstrukcja prawna powództwa byłaby trafna "gdyby roszczenie strony powodowej nie wiązało się z oświadczeniem woli o charakterze przyczynowym oraz gdyby nie treść przepisu art. 4 KP".

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wniósł rewizję nadzwyczajną od omówionego wyroku. Podniósł zarzut rażącego naruszenia przepisów art. 64 i 917 KC w związku z art. 300 KP oraz art. 84 i 243 KP i wniósł o uchylenie tego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 27 października 1995 r. i o nakazanie pozwanemu złożenia oświadczenia woli zgodnego z treścią ugody zawartej między stronami 11 października 1994 r.

W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono, że ugoda zawarta między stronami nie dotyczyła prawa do wynagrodzenia w rozumieniu art. 84 KP. Pozwany zobowiązał się wycofać dwa powództwa o przywrócenie do pracy, względnie o odszkodowanie za wadliwie dokonane rozwiązanie stosunku pracy. Co prawda kodeks pracy postanawia, że pracownikowi przywróconemu do pracy przysługuje wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, ale nie jest to wynagrodzenie w rozumieniu art. 84 KP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna nie jest uzasadniona.

Ugoda zawarta między stronami jest umową, o której traktują przepisy art. 917 i

918 KC. Wykonanie zobowiązań wynikających z zawartej umowy może być dochodzone w taki sposób, jak wykonanie innych umów. W szczególności, gdyby umowa zawierała zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli, możliwe byłoby dochodzenie złożenia tego oświadczenia poprzez żądanie stwierdzenia w orzeczeniu sądu takiego obowiązku (art. 64 KC). Przepis art. 64 KC dotyczy oświadczeń woli. Zgodnie z treścią art. 60 KC oświadczenie woli to wyrażenie woli osoby dokonującej czynności prawnej. Zobowiązanie Grzegorza P. zawarte w punkcie 4 umowy (na który powołuje się strona powodowa - jak oświadczył jej pełnomocnik na rozprawie przed Sądem Najwyższym) nie jest zobowiązaniem do złożenia oświadczenia woli w rozumieniu powołanych przepisów. Grzegorz P. zobowiązał się w nim do "wycofania pozwu z Sądu Pracy przeciwko Firmie Grupa Usługowa [...] Sp. z o.o. oraz przeciwko Firmie Usługowej GP Grzegorz P. Sp. z o.o.". Z treści tego zobowiązania wynika w sposób nie budzący wątpliwości, że nie dotyczy ono złożenia oświadczenia woli osoby dokonującej czynności prawnej. Pozwany w niniejszej sprawie zobowiązał się do dokonania czynności procesowej, o której mowa w art. 203 KPC. Cofnięcie pozwu nie jest czynnością prawną, a oświadczenie o cofnięciu pozwu nie jest oświadczeniem woli, o którym mowa w art. 60 i 64 KC. Cofnięcie pozwu jest czynnością procesową. Jest to akt dyspozycyjny strony procesu podlegający kontroli sądu (art. 203 § 4 KPC). W razie sprzeciwu Sądu nie dochodzi do skutecznego cofnięcia pozwu, a wszelkie czynności, choćby podjęte poza sądem, dla uchylenia się od skutków takiego sprzeciwu są nieważne (art. 203 § 4 zdanie drugie KPC).

Wykonanie zobowiązania do cofnięcia pozwu zawartego w umowie (ugodzie) nie może być zatem dochodzone tak, jakby stanowiło zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli osoby dokonującej czynności prawnej. Zawarcie umowy pozasądowej ma ten skutek, że "uchyla" istniejący spór (art. 917 KC). W razie dochodzenia przed sądem przez jedną ze stron tej umowy roszczenia "uchylonego" wobec zawarcia umowy, druga strona może podnieść stosowny zarzut, żądając oddalenia powództwa. Zarzut ten podlegałby ocenie sądu orzekającego w sprawie sporu objętego treścią umowy pozasądowej. Natomiast orzeczenie sądu nie może zastępować oświadczenia o dokonaniu czynności procesowej w innej sprawie. Takiego żądania nie dotyczy przepis art. 64 KC.

Prawidłowe są rozważania Sądu Apelacyjnego co do dopuszczalności umów w sprawach ze stosunku pracy, natomiast bezpodstawny jest pogląd o "trafności" konstrukcji prawnej pozwu.

Żądanie pozwu obejmuje nakazanie złożenia oświadczenia "woli" o cofnięciu pozwu oraz oświadczenia o zrzeczeniu się "wszelkich roszczeń ze stosunków pracy wobec Grupy Usługowej [...] Sp. z o.o. Firmy Usługowej GP Grzegorz P.". Co do drugiej części żądania pozwu stwierdzić należy, że nie znajduje ono oparcia w treści zawartej między stronami umowy. Pozwany Grzegorz P. nie zrzekł się "wszelkich roszczeń ze stosunków pracy". Punkt 7 umowy sformułowany jest następująco: "wszystkie strony umowy oświadczają, że nie będą zgłaszały dalszych wzajemnych roszczeń ze stosunków pracy". Jest to sformułowanie inne niż zawarte w pozwie. Wymagałoby ono w razie potrzeby ewentualnie interpretacji, można jednak zauważyć, że nie jest to oświadczenie o zrzeczeniu się roszczeń. Zrzeczenie się "wszelkich" roszczeń (pomijając już rozważaną przez Sąd Apelacyjny kwestię zrzeczenia się wynagrodzenia za pracę), mogących ujawnić się w przyszłości musiałyby być uznane za

niedopuszczalne. Jest to sformułowanie wykraczające poza przesłanki z art. 917 KC, w którym mowa jest jedynie - między innymi - o uchyleniu sporu istniejącego lub mogącego powstać w zakresie istniejącego stosunku prawnego. Spór mogący powstać, to nie zrzeczenie się "wszelkich roszczeń ze stosunków pracy". Pracownik nie mógłby zrzec się skutecznie wszelkich roszczeń ze stosunku pracy, gdyż co do niektórych roszczeń mogłaby być to czynność prawna sprzeczna z ustawą, albo z zasadami współżycia społecznego (w zależności od tego jakich roszczeń dotyczyłoby zrzeczenie, np. wynagrodzenia, odszkodowania związanego z zachorowaniem na chorobę zawodową itp.).

Podkreślić jednak trzeba, że zrzeczenie się roszczeń nie wynika z treści ugody, nie może być w szczególności wyinterpretowane z oświadczenia o niezgłaszaniu "dalszych wzajemnych roszczeń ze stosunków pracy".

Nie można zatem podzielić poglądu rewizji nadzwyczajnej co do tego, by w zaskarżonym wyroku i poprzedzającym go wyroku Sądu I instancji doszło do rażącego naruszenia prawa. Powództwo nie mogło być uwzględnione, aczkolwiek z innych przyczyn niż wskazane w uzasadnieniach obu wyroków.

Rewizja nadzwyczajna podlegała zatem oddaleniu na podstawie dotychczasowego art. 421 § 1 KPC w związku z art. 11 ust. 5 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego... (Dz. U. Nr 43, poz. 189).

=====